

קולות

ירחון

תכן:

גתה II — — — לודביק ברנה
 מחשבות בזמן, ד'—א. שטיינמאן
 הערות קטנות:
 „דזשואיס איידושענשי“; אוסישקין;
 הבונים על חול; אנחנו; „הפוכב“
 א. ש

גלות — — — א. שטיינמאן
 בחזות ההכל — אביגדור המאירי
 אלה (ספור) — — — ח. הוז
 השתחררות המחשבה העברית —
 — אחד הרבנים המרגישים
 נצוה (שיר) — — ב. פומרנץ
 אדם באהל (מכתבים) מ. שטרנברג

ספרים שנתקבלו לבית-המערכת.

מתקבלת החתימה על הירחון
"קולות"

שנה שניה:

המחיר בפולניה בעד שש חוברות 200,000 מרק; שתיים עשרה—400,000 מ.

בחוץ לארץ לשנה:

בא"י ובאנגליה: 30 גרוש; באמריקה — 1 דולר 24 סנט; ברומיניה — 240 לית; בצכוסלובקיה — 48 כתרין צ'

נמצאות למכירה שמנת החוברות של "קולות" שיצאו לאור
בשנת תרפ"ג

הכתבת:

I. Lipkin, dla „Koloth“, Warszawa, Nowolipie 50, m. 27

לעניני המערכת: בשביל א. שטיינמאן

המכירה הראשית אצל י. מ. פרייד, ורשה, רימארסקה 16.
סוכנינו:

באנגליה: מ. אפטיקר 42 Beaumont Square
Mille End, London E 1.

באמריקה: „הסתדרות עברית“ New-York N. Y. 169 East Broadway

בארגנטינה: מ. א. בייגיל 535 Ombu (Federacion sionista)
Buenos-Aires

י. ל. גורליק 1523 Eeudor Buenos Aires,

ברומיניה: היים גרויסמאן Ramania. Bakowina

Woskaati, H. Grossman.

„גלות“

אנו אומרים:

ארור האומר: עם גולה אנחנו!

בחיי ראשינו, בני אדם חיים אנחנו; חיים, בגוף, בנשמה, בכל החושים.

ישראלים.

כולנו. בהמונינו. כל המליונים אשר לבית ישראל. אשר בפולניה ואשר בליטא המדינה, אשר בארץ רוסיא האדומה מדם ואשר בארצות הברית ובארגנטינא ובקנדה. בכל מקום אשר שם עולה חמה במזרח ושוקעת במערב, שם אזרחים חיים אנחנו.

במקום אשר עמדה עריסתו של אדם, שם ביתו; ומשעקרתו רוח משם וטלטלתו למדינה רחוקה זכאי הוא לקנות לעצמו גם שם ד' על ד'.

כל אותם החלוקים על פי רשימת תעודת הלידה, על פי סעיף בפנקסאות, על פי ציוני עמודי הספר, אינם אלא יצורי בלהות, אשר יצר השטן לשחק באדם.

מושג הטריטוריה הוא בריה מלאכותית. שדית. ולא לי, העשוק, להעלות גרה אמרות אשר בדו ממוחם אדירי הזרוע.

וזכות החיים ניתנה לא רק לזה אשר מדורות אחז באדמה ותפס את. לא יפה ולא צדיק הוא החורש ממני.

וגם על ראשי פרוש הרקיע, ולמעלה ממנו עוד שבעה רקיעים. ומכיון שניתנו לי החיים הרי רשות לי לסדרם לפי רוחי, בלשוני, על פי נמוסיותי.

והרשות לי, היחיד, לעשות יד אחת עם יחיד שני ולאמר: סיעה אנחנו, חברותא, כת, עדה קטנה וכיוצא בזה.

ואנחנו הישראלים הננו מכל שכן חטיבה מיוחדת משותפה מדורות: צורת החוטם, קול הדם, ספר התנ"ך. מוראי האינקביזיציה, פעמים—לשון. והעיקר: כל זמן ולפי שרצוננו בכך.

חטיבה של בני-חורין, מפוזרים מיליון פה ושני מיליונים שם. ואם אחרים חולקים על כך בשנאה, ברעל, בבלבול-זדון ובמקלות רשע, עלי, בן-החורין, להלחם עם אויבי, כמו שהנני מתקומם כנגד כל המזיקים והמשחיתים.

ולא לכוף ראש, לקבל את הדין ולאמר: איתן זה למעלה מכחותי הוא. גלות. ועלי לברוח על נפשי.

לא לברוח. לאן כי אם לבנות דיק. לגונן. לחרוש בלבבות ולזרוע בין תלמיהם את גרעוני חרותי.

לפרסם את אזרחותי ולתודיע שלא די שאיני בן מדרגה שניה, כי אם ראשון אני במעלה לגבי אזרחות.

שהם קבלוה בירושה, ואילו אני בהבנתי, בכחות נפשי עשיתי לי רכוש

אני עושר זה לא ירשתיו, כי אם הצבתיו.
ומליון, שהנני זורק מעל עצמי כמו סחבות כל אותם טלאי-המושגים,
שאחרים ורבים משלנו שמו עלי, הרי שהנני מכיר את עצמי פה, בכל ארצות
אירופה, אסיה ואמריקה, ראוי ליצירה.

ליצירה!

כי זהו הפצע הכי עמוק בלבי: מה שהם פסלו את כחי ליצירה,
כחות זדונים מימות דורות נשלוני מעל השדות והכרמים, והם, דברנים
מבני עמי, גרשוני גם מלהסתופף בצל אילן היצירה.
ויעבירו כרוז לאמר: רק מי אשר עדרי כבשים לו, בקרים וגמלים
לרוב וקמתו עומדת בשדות, רק הוא זוכה גם לחיי נצחיות שבשיר ובפסל.
הוי, זיפנים, למה שמתם רעל גם בחלום אשר לי ובמשאת-הנפש?
והעברתם קול:

— גרים אנחנו. ילדי הגלות. נשויי כח השיר והזמר!
ועוד אמרתם:

— הבה ונבדל ברצוננו ונעמוד בשורה השניה.
לא בשניה! לא! לא!

נבליג על החולשה אשר שתלתם בנו. נטפס על החומות.

כי אזרחים אנחנו בעולם העשיה ובהיכל החזון והשיר.

אני, ראובן, הגר באחת מארצות אירופה או אמריקה, הגני שקוד
במעלה עם כל בן ארץ זו:

מושכל ראשון.

בכל נחל, הזורם בהר ובגיא, הגני טובל את בשרי; ועם כל פטיעה

על זה השטח השחור אני אומר אל לבי: אדמתי היא! וכל נתיב-החלב בשמים
נתיבי הוא.

ואלהים לא נשני גם את העזות שבקדושה ואת התאוה לגאוניות.

כל אותה ההמולה ותעמולה זו, אשר נתכוננו בשלשים השנים האחרונות
לטפח בלבבות את הגרות, הריהן עון פלילי.

לדור ולדורות: לאלהי החיים ולאמת המציאותית.

תיתי לו לחוש הקיום שבאומה. שהתריס כלפי מעשי האונס.

רק למראית עין נענו המונינו לדברי ההטפה. אפס הפתים בגולה נבנו.

וגם הכרמים נטעו, זעיר פה וזעיר שם.

ורק הזיוף הסיף כל היום:

ציון! ציון! רק ציון!

ואפילו את התנוקות של בית רבן חנכו בזיוף זה.

לכונן יתדות פה ולשגן כל היום בפה:

ירושלים! ירושלים! לשנה הבאה!

בלי אותה אמונת התום של אבותינו הטובים, שהיו מצאים, ממש, בכל רגע לזה, הרכב על חמור עם ענני שמיא.
ונדבר להם על הירדן, על הירדן. ולא נתנו אל לבנו לשנן לתנוקותינו: על הדניסטר, הדניפר, חייסלה, ההודסון. וכלשון העברים. כי קדושים גם בהרים ונחלים אלו לנו. בקדושת החיים. בהוד שקיעות וזריחות, שהרי במימיהם אנו טובלים מדורות.
וגם בברק עינינו משתקפים מימיהם וחופיהם של אותם הנהרות ותנחלים והרתמוס של גליהם מנגן בשטף דמינו.

וכל זיוף גורם גם היוקות ותקלות לשעה ולדורות. הם, המטיפים, שתלו וטפחו את הבזל לכל אשר פה.
סלסלו "שם" דמיוני; כל הכחות התרבותיים השקיעו, בשם" את המרכז הרוחני אמרו לנטוע בזרוע "שם". ואת ה"פה" הציגו ריק.
אמרו: פה לא כדאי!

ה"פה" נתרוקן ו"השם" יצא מסכן, צפוי רק לנדבות וצולע.
לא העזנו שוב אל הגדולות: לטוות ארג התרבות הגדולה, העברית, בת הצביון המיוחד, מים ועד ים. שכחנו את חובנו לקיים את המלחמה בעד האשיות, והיהדות היא אשיות, עד הסוף, פה, בין העמים הזאבים. כי אם אמרנו: אנו פורשים לקרן-זוית, לציון, ושם נבנה את תרבותנו, ולא עוד אלא שרבים לא נקוטו בעצמם מלתמוך את יתדות הבנין העברי בנגישות הגוים ובשפלות היהודים.

בשפלות! —

עלינו ללבוש עוז ולהכריז ולהודיע: התערינו פה. לדורי-דורות. וירושלים?

לא בכחה של שנאה תבנה, כי אם בתיקף האהבה; לא מתוך שפלות גלותית והכנעה לבעלי-כח, כי אם מתוך הרחבת-הדעת של יהודים אזרחי עולם.

רק אחרי עידן ועידנים, כאשר התנדפה כליל האמרות המזויפות, הקורצות שטחי אדמת אלהינו ומקימות סיגים בין הדורים עליהם.
רק דרגא גבוהה של תרבות ושפע של נחת-רוח עם עושר של כבוד האדם לנפשו יניעו אוכלסי בני ישראל, המפורזים בכל חלקי הכדור, לקום ביום אחד ולגשם חזון עתיק-ימים ורומם את ירושלים משפלותה.
כי אלינו מצפה ירושלם משנות זור, ולא לרצון ולא לכבוד לה, שעניים מרודים, נכאי-רוח ושפלים בעיניהם, יבנות, גלתי אם אנשי כבוד ומחוננים במח-היצירה יחדשו את נעוריה.

במחוז ההפלי

א.

לפני הראי הגדול.

בדם, בעשן ודרך אלפי כברות-ארץ
 מפולחות מקל-נדודים וחרושות בשנים,
 ברגלים כושלות ונטולי הרגלים
 ברחנו מפני עצמנו ורדפנו את עצמי
 מתקוה לתקוה ומקרץ לקרץ -
 ועתה עומדים אנו בסני מחוז-הפל,
 בפני הודאי: בפני הראי הגדול,
 ראי העבר והעתיד גם יחד
 ובעינים בולטות מפחד
 נראה את עצמנו, את צלמנו המשנה
 שממנו ברחנו
 והצחק בפנינו ואומר בלחש:
 אכן זה אנחנו.

אכן, זה העם וזה המארה,
 הביטה וראה, ובאין בררה,
 אכן זה העם בעל לב תולעת
 ובעל מח-צר,
 המחשיף עולמו ואלהיו לדעת
 להקסף לאור;
 המתכפש באפר להטהר כילד
 ולגדל גביאי-אל-חי לחלד
 מתוך בית-פעור.

אכן, זה העם וזה המארה,
 אשר לא נדע את נמשנו הנצחת

גִּלְתִּי אִם בְּסִחִי וְאַמָּה מְנוּדַחַת,
וְכִכָּה נִתְפַתֵּל בְּכַבְדֵי אֲסִיר-הַנְּצַח
בְּכַדֵי לְדַעַת וְיַדֵּינוּ עַל רֵאשֵׁנו
בְּנִצְקוֹת-רָצַח.

אֲכֵן זֶה הָעֵם וְזֶה הַמְּאָרָה:
לְהַנְעִים זְמִירוֹת בְּצִלְצוֹל אֲזִיקֵינוּ
וְחִלּוּדַת סִדְנוּ לָנוּ לְצַבֵּעַ בְּיַדֵּינוּ
לְפָאֵר בּוֹ הַיְכָלוֹת-זֹר בְּעַד בְּצַע גֵּרֹת.

אֲכֵן זֶה הָעֵם וְזֶה הַמְּאָרָה,
לִירֵא אֶת אֱלֹהִים בְּזוּעָה וּפְחַד
וּלְצֵאת בְּמַחְלוֹת סָבִיב הָאֲשֶׁרָה
עִם בְּנֵי-כְמוֹשׁ בֵּיחָד,
לְטַחֹן פְּנֵי אֵל וּלְהַחֲנִיף אֶת הָאָרֶץ
בְּתַזְנוֹת סְדוּם
וּלְכַסּוֹת מְעֻרְמֵינוּ וּלְעַמּוֹד בְּפָרֶץ
בְּמַעַל יָדַיִם וְעֵינָיִם בְּרוּם. —

אֲכֵן, זֶה הָעֵם וְזֶה הַמְּאָרָה —
וְאֵנִי בֶן חִיקוֹ הַחֵם בְּאֵין בְּרָרָה,
וּבְאֵין בְּרָרָה אֶתְלַבֵּט בְּאֲשֶׁן
וְאֲזַרַע טַל-דָּמִים לְטָלִיל פְּרָחֵי-שִׁשׁוֹן,
שִׁשׁוֹן גּוֹי וְאָדָם-וְהָיוּ לְמַפְלָצַת
לְזֹרֵעַ עַל עֵם-קָדְשִׁי לְקַלְלָה נְמַרְצַת. —

ב.

מִי אֲנִי חֲנוּנִי?

מִבֵּיט אֲנִי בְּעֵינֵיכֶם הַמְּצוּסֶפֶת
וְלֹא אֲרָאָה אוֹתִי. לֹא; לֹא אֲרָאָנִי.
מִי אַתֶּם אֲחֵי, בְּנֵי שֵׁם אוֹ צִלְלֵי-יִסְת
וּמִי אֲנִיכִי? וּמִדּוּעַ פֹּה הַגִּנְי?

אוֹי וְאֲבוֹי לִי, שְׁבַעֲתִים אֲבוֹי,
אֲנִי תַעֲיִתִי וּמִי הִנֵּה שְׁלַחְנִי? —

לא ארץ, לא אל, לא איש ולא גוי -
מי אתם אחי ומי אני, מי אני?

ג.

בְּעֶמֶק רְפָאִים.

בְּמַלְקֻט שְׁבָלִים בְּעֶמֶק רְפָאִים,
כְּכֹרֵץ בְּרֵךְ לְשֶׁמֶשׁ פְּלִיל,
כְּמַחֲבֵק צִמְרוֹת בְּעֶשֶׂב דְּשָׁאִים,
כְּדוֹהַר עַל סוּס-אֵשׁ בֵּין קַרְנֵי הָאֵיל,
כְּאֵלֶן בְּמִדְבָּר הַזֹּהֵל לְתַנּוּכָה,
כְּעֶקֶד לְקָרְבָן עַל מִזְבֵּחַ פְּרָאִים,
כְּבוֹצָר בְּצִיר-יָהּ בְּאֶרֶץ תְּלֹאוּבָה. -
בְּמַלְקֻט שְׁבָלִים בְּעֶמֶק רְפָאִים.

ד.

מִכְתָּב.

אֵלַי זְרָעוֹת-סֶלַע שְׁטוּחוֹת לָכֶם דָּם,
בְּאוֹ בְּהֶמוֹן,
לָכֶם צוֹהֵל הֶרְגַּב וְכָל עֶשֶׂב שְׁמַח;
וְכִלּוּם אֵל תְּבִיאוּ רַק דָּם מִלֵּא רֶן
וְאֶהְבָּה, וְאֶהְבָּה עַד בְּלַתִּי יָרַח.
מַה פֹּה תִמְצְאוּ בֵּין סֶלְעֵי הַבְּרָז
הַגְּאֵלִהִים שְׁמִכְבָּר:
כָּל לֵב לוֹ בֵּית-מִקְדָּשׁ וְכָל סֶלַע מִזְבֵּחַ.
וְכִלּוּם אֵל תִּבְקֶשׁוּ פֹה, רַק שֶׁמֶשׁ וּמָטָר
וְתִקְנָה וְתִקְנָה עַד בְּלַתִּי יָרַח.
מִתְקוּ לָכֶם שֵׁם מְצוּקֵי הַשְּׂאוּל?
הַשְּׂלִיכוּ אֶת הַכֶּלֶל,
לָכֶם צוֹהֵל הֶרְגַּב וְכָל עֶשֶׂב שְׁמַח. -
הַשְּׂאִירוּ שֵׁם לְעַד כָּל גִּזְעַל וְכָל עַל
וְשִׁנְאָה וְשִׁנְאָה עַד בְּלַתִּי יָרַח.

א ל ה

אלה בכה ואלה בכה. ואם בכה ובכה אין אף דבר אחד יקר באמת. ודבר מדבר תפל יותר: רצון ומגמה, שמיטת הלב מאהבה בפנייתה, אספת חברים מתלקחת — מתעיה שדית בעלמא.

נשתבשו אלו באלו דורות עולם עם גלויות, חולי עם חמדה, ירידות וחתיםות, תורות ודעות ואהבות, ונתערבבו בערבוביה אחת פרועה, מעברת. ואפילו היו דורות עולם אין מספר וכן יהי לעתיד לבא, וגאולות רבות והסודות ההם שבהם עתידים להגאל, ותרבויות וגבורות, אנרכיות, מהפכות, אין-סוף וכל השאר, ואפילו שאין אדם יכול לראותם או לתפושם ביד ולעשות בהם כלום, חברים שמעון ורמל כלם יחד בחבור נפלא אחד וחשבם לעשות מהם, כביכול, את הרהוריו, יאושיו, אהבותיו וכל דיניו ומשפטיו. אור מאור האיר פניו. אם אור יקוד הלב ואם אור שביקת הלב, — ורמל עצמו לא ידע שהאירו פניו. אלו ידע לא היה מניחם שיאירו, אלא ממשיך עליהם את קלפתם כתמידים. מן הסתם ובודאי.

זרחה החמה. רעשו הוצות.

הניע ורמל בידו באויר ממטה למעלה כמו בקש להפך כל הערבוביה ההיא. אף על פי שגלוי לו לורמל בחוש ממש כי אין טעם ותכלית, כי הכר שטות וכזומה, כפי צורך הספקת כל אחד ואחד, מצא לנעים לו לחשב דוקא גם את ההפך, כי הכל תלוי זה בזה בעולם והכל מיוחד ומקושר זה בזה ומחובר בחבורים מקצה העולם ועד קצהו... עד שעל ידי תנועה קלה שאדם עושה ביד, בצואר או בעין גורם לשנויים רבים בעולמות. אמירה בקול הופכת ישוב למדבר, והליכת רגלים כאן ברחוב הפוסטה מסבה מיני מניעות ועוכבים רעים בפריס. ועל כן הסכים ורמל לנענע בראשו וברגליו וידי כדרך האדם החי ולהתיגע ולטרח עד שיפריד בין כל הקשרים ויבלבל את כל העולמות. ואמנם, לפעמים נמצא שוכח היכן הוא בעולם וכן מי הוא והיאך הוא. שעה ארכה טלטל ורמל את עצמו — מעורער, ונדח. משלו לאין-חקר ולאין-ממש. ואין-חקר זה — אין חקר, מעין זה של עצם מהות החיים ואיכותם. בערה בקרבו אש ולהטה בתוך פיו ועל קצות אצבעותיו (חנה, הנה...) ועל עפעפי עניו, וסכסכה בערפל מחו ושרפה שער באשור ועור בשרו, והתאינכמש ורמל כלו והתאינחקר.

כמתיעץ על צפונוי כובש את עיניו במרצפת והלך, ולא פעם ולא פעמים אלא פעמים רבות עמד בינו לבין עצמו, הגביה גבות עיניו ומשך בכתפיו:

— כן, יקירי!...

נדנוד חם ועצוב ככה נתעורר בדבו, נדנוד נלבב זה שיש והוא נתלה

בגרון ויש בעינים ויש בפנים ויש בלב. אך לא נתן ורמל זאת אל לבו, — כי שוה כל בעולם: גם זה וגם הפוכו... כן שוה או לגפשו ללכת, אם בכה ואם בכה גם טוב לבלתי לכת וטובו עוד דברים אחרים. כי כשכבד לב האדם בקרבו, וכילד ישוב להיות ויצר לו ככה על עצמו צר צר, בכל הרגשת הנפש והעינים והלב, אז טובו כל הדברים בעולם!

ממקום לכתו היה מהלך עשרים רגע עד ביתה של מירה. האיר השמש בחשק גדול. רבץ החלל במרום כהר של אש ונמשכו אליה החוצות כצנורות של אש. נשא ורמל עיניו לשמש, הלך ורמל במהלך אחר מהלך. הלך, כל זמן שהחמה מאירה והלב דוחק הלך ילך. התנהגו בצדי הבולורים. יגעו את עצמם העצים, החשו מחם. אלו מהר החשף לבא ותחי כל נפש חיה ותחי כל רוח! הביט ורמל בעצים המיוגעים וכמו השיג ויבן היגיעה הזאת של כל העולם המלבן, מן הארץ ועד הרקיע, למה היא...

הלכה מנגד ישר מרכבה סגורה, לא כבפועל ממש — כבמשל, לדוגמא בעלמא, והנמשל לא הובן.

אספה המרכבה ההולכת. העמיקו עומקים במרום, עמדה מרחוק עיר, על מים. עמדו מים בין הרים וגבעות. עמדו ההרים כזכרים והגבעות כנקבות. עמדו הרים ברות. עפדה רוח על עפעפי עיניו של ורמל. היו עיניו פקוחות — — —

...האיר מבין האילנות, בצד מזרח, החלון. הוא שנקרא תעלומה, משם האור יוצא לעולם הגיה במערב על פני האספקלריה המצוחצחה של המים החלון הוא שנקרא נגה, משם יצאו העבים ויביאו גשם, רצון לעולם. הלבין נוכח פניו על פני מחנות אדם ובתים החלון שנקרא כלנה, משם אוצרות שלג וברד וקור וגשמי זעף יוצאים לעולם. סער בצפון בדממה ובתכלת החלון שנקרא נעמן, משם חשך ורוח סופה וסערה וכל מיני מזיקים יוצאים לעולם... נתערבבו יחדו כגון עינים וחוטם ופה ושערות בערבוביה אחת של פנים—מים וחומות וגשרים ואדם ואויר ורוחות... ומעתה יובן מפני מה שחק שמעון ורמל. דבר אחרי: ומעתה לא יובן מפני מה שחק שמעון ורמל. על כל פנים, צחוק ושעשועים! צחוק ושעשועים הם לחיות ולדעת כי כל החיים והנהגותיהם מאפס ותהו, כי כל העולם הוא בדרך עראי, בדמיונות ומראות, כמי שמביט בזכוכית או בחלום.

חלש שחוק יגון בקצות שפתיו.

רגש הרחוב והמה ונראה לעינים כרחוב פשוט, כי יכול שיהיה רחוב כזה בעולם כפשוטו ממש. אך לרגעים בא בלבו ספק ונראה לו לא כרחוב, רק כספור מעשה, ושוטטו עיניו לראות בסוד המרוצות והקולות והנסיעות, בענין הנשים שעברו מחנות מחנות, בקבוצי האנשים, בגשרים, אנשי חיל, מרכבות וכדומה.

הנה מעשה בבר דעת אחד... כפור נורא ונפלא ביפת תואר... מעשה גסים בחיב מיתה... מעשה באחורי הכותל... מעשה בפעמונים מצלצלים... מעשה בשמחה גדולה וסעודת ומזמרים... ונתעה ורמל והלך בדרכים התועים

האלה והשתדל בתחבולות לצאת מתוך הרמוזים וספורי המעשיות האלה בלי שיעור וללכת לפי תומו.

בער השמש למשפטו: גלגל גדול ולהוט, מכהה כל אור אחר, במצהלות השקט ושלווה, בדממת בצורת ושרפת אש, בגבורה ובממשלה...
היה השמש מיושב היטב ברקיע, מסודר בסדר אהד זה שבפריס וזה שברחוב הפוסטה וזה שברחוב פושקין ובכל היחובות—במקורו הראשון.
מתחלה חסר השמש סמן ורמוזים: בער בתבל ויאר. אך אחר כך כשנשא ורמל עיניו געלמו השמים וכל הקצוות, מזרח ומערב וכל הנמצאות, וקולות עלו מסביב בלולים יחד ויתפשטו כסערה ויערבבו כל מלא הרחוב וישמיעו בגון כן:

— מממדדלכסטררוזורר...

מבלתי יכולת שלא לשמע את הנשמע נסתבר לו לורמל: מרדכי סטרוור...

התחבטו על פני חוץ נצנוצים וחרדות. השלכו קולות. נהפכו. הזדעזעו. נתפקקו פה ושם כחוליות של שדראות הנשברות. הבהיקו שמשות החלונות בקרחות מנצנצות. התנוצצו שמות זהב באויר. עמדו ארובות מקומרות גבוהה גבוהה והקשיבו, הסתובבו בתי-אוכל, בתי-מרוח טמאי שאון ואויר. פרחו באויר מנוזריה, לונדון פווי-ימה, בני אדם מסבני פנים, פיות של אריות אנשי אבן עבדקנים, בת-צחוק-חצובה באבן, זאוס חמר, שעונים מכונות, נחשי ברזל כרוכים על גבי אבנים, מילדת אחת מדם גר... יין, טבק, ריח בנזין, מיחושי ראש, נברשות כסף, מגבעות, מרגליות, אבנים טובות, חלקי גוף של אשה—במהומה ובמבוכה אחת, כביום פרעות. עמד ורמל מלכת ולא ידע את נפשו ושב ללכת כבראשונה וסבב והלך.

— אינו נראה לעולם, לבד בערב... אין רואים אותו כלל—הרהר ורמל במרדכי סטרוור ונתעוררה תשוקה בלבו להודמן אתו כעת, כאן, לעין השמש. אך אין יכולים למצא אותו ביום. ביום, סבר ורמל סברא, אינו רשאי לצאת. ביום הוא נעלם ומכוסה מן העולם מפני כחו של שמש.

היה מרדכי סטרוור, כסברת ורמל, מתמיד, אחד מהמזלות ההם שהתקופה יושבת בהם.

כואב ושוחק סבב שמעון ורמל ברחוב פושקין הוא רחוב מגורו של מרדכי סטרוור וסבב ברחוב הפוסטה, שם מעונה של מירה. החזיקה אחריו להקת רוחות.

תלויים בחלף מנגד נראו מרומי העיר. טכו הככרות העגולות וחזרו בתוך זהרי החמה, נפרצו חוצות אילך ואילך כשבילי חלב. נשתלשלו בתים ונמשכו כארכיפלגוסים, ממעל להם נבקעו תהומות כחולות. הבהיקו אלפי שמשות של שמשות החלונות וינגחו בקרניהם על כל צד. סבבו פרצופי אנשים ונשים כגלגלי שמשות וכפני מזלות, אלה עלו ואלה שקעו. הנה נקלע אליו מזל אחד, כ"ז שנים, כל ימי חייו של ורמל, נדרשו לו למזל שהוא עד שיראה, נפורה מסביב אבקת מזרות ותסמא העינים. הנה עוד מזל... הנה גמשכו שלשה מזלות, חילות חילות של מזלות...

לרגעים נמוג כל המחזה הזה. וכנגדו עלתה על שפתיו של ורמל קצת שחוק והיתה כתלויה ושקולה נגד כל העולמות: לרגעים נמוג כל המחזה ולא היו החוצות אלא חוצות פשוטים, רועשים בלבד. רעשו החוצות. נדו, נעו—באין הפוגות.

במקסם צבעים, בצחצוח ובברק ונצנוץ מכל העברים, סבוכים במסבותיהם, קשורים בטבעת רודפת, זועקת, רועשת, מזלזלת, ברדיפת הרודפים, בשגעונות המטורפים, ביטורי חנק ארוף וחבל השמים הצרים משולשל ממעלה ואחוז על הצואר — נקוו השמים אל מקום אחד בין החומות — וסתמו גבהי החומות את האויר... באין הפוגות רעדו החוצות ויפרפרו, כלולי מכונה וחומה, ופריחה, וזחילה, וזעקה, רוח ואדם אדם אדם שפוכים בהפקרות על פני אבניהם הלוהטות, ויתפרצו בהפקר אל עולם התהו, אל אין קץ ואל אין חקר. מתוך תהפוכות ודמיונות החוצות, מתוך ההתנוצצויות והגונים וגלגלי הקולות העוברים חתר ויצא לפני שמעון ורמל אחד כפוף כדמות נ'. רעשו גונים. נשאו גלגלים. רדפו מזרחים, מערבים, שמשות, כוכבים וזעקו.

אחד כפוף כדמות נ' הוא היה אדם של לפני אלף דור. כבר נקרא שמו ונדע: אשורי. אשורי—הרי אשורי. לא איכפת לו לורמל. אדרגא תענוג ודבר נפלא הוא להיות פוגע באשורי. אמנם על פי ההכרח ידע ורמל כי זה האשורי. אינו אשורי אלא אשורולוג, אך על כל פנים להפיס קצת את הדעת הריהו רשאי!...

משיצא מתוך צלצול האזנים, מבין ידיים הנזרקות, מתוך שריקות וצרי-חות, משיצא יהושע ארונסון, מלומד צעיר באשורילוגיה, תלמיד ותיק של הדוקטור, הוא הנקרא סתם דוקטור, וינענע באזניו כבעל חי קטן ויקרא לורמל בפשוק שפתים עבות ובהרחבת פנים סמוקים מזיעים: „שלום! העלה משום מה ראשית כל בדעתו של ורמל נימה אחת דקה: סטרור... העיף בו ורמל עין ושאלו כיצד לפי דברי ה„כלדיים-בבליים“ סדר סביבת הגלגלים והיאך כח הלולם של המזלות הזכרים ומהו סטריגומוס שלהם שמעלב בהם, סטרורגומוס, ילמדהו דוקטור...

לא הבין המלומד לשיחו. ולא תימה!.. כי אף כי האיר השמש כבשלשת אלפים שנה קודם לכן, מכל מקום כיום הזה הרי האלף הששי לפ"ק, הסביר ורמל לעצמו, — ודורות איפוא בינו ובינו, אוקינוס של דורות... חרה לו לאשורילוג הצעיר. הציץ בפני ורמל וישב את עצמו עם האשורילוגיה שלו, פשק את שפתיו העבות והצוחקות ואמר: — שלום! — ויעבר על פניו.

מלא ורמל את פיו צחוק: — חה-חה-חה, חכם ודוקטור כזה!.. דוקטור!.. תרגום אונקלוס!.. פורטרטו!.. קרודנץ!.. — כנה כדרכו בשמות לוי ראשונים שנפלו לפיו. אך דוקטור היה לו תמיד שם גרדף לגנאי. בדוקטור היה מקלל. כן סבב והתנועע מנגד תוארו המלומד של האשורילוג בזריות מצחיקהו תנדנד ברחוב כקשור ברצועה ונצנצה— חשת קרחתו כנגד החמה!..

סבב רקיע מכל צד. סבב רחוב בכל כחו. עלתה מירה בלט לפני עיניו כגלגל לבנה שעולה מאחרי הרים.

תלה ורמל עיניו לשמים, תלה עיניו לרחוב. וכאלו נתנמנם ומתוך שנתו הרגיש כי אין צורך לעשות דבר ולא לחשב מחשבה ולא הבן דבר ואין נכון קול ותנועה וחפץ.

שממו החוצות בשממה, באה שממה מן האור מלמעלה. זבו חוצות אדם ומכונה. נאספו אל תוך פניו של ורמל כעמיר גרנה מעשים ותנועות, תולדות ימי אדם ומקרי רוח, חולי נפש וכזבים צועקים ואבינוות, כי נמיכות רוח וכובד לב הוא להלך בתוך מחנה של אדם! בקש ורמל לעמד, לקמץ הפה ולשרק על כל המון העם המתנודד. טלטל על פני חוף פלוני פילוסוף, חבר „לכנסת לפילוסופיה ולדת“ את מעט גופו הרוחני ואת מעט מזער פניו המתוקנים בצהוב של חרדל ובשחור של פלפל וסברא ושחק לקראת ורמל בשחוק יקרות בטלני: שלום, חה-חה-חה... כמתנכר (אסור למען הקונספריציה) עבר עליו אחד מאותם, צפונים ונעלמים, שככה היטב ידעו את המלאכה לשבת כלואים בבתי האסורים חיי שנים רצופות, חיי שנים, כה שנים, חה-חה... אחר כך סנן לו בעד שפמו ושניו אמירת „שלום“ כאדם המסנן מים כראוי, ובפרט בימי הקיץ, שמצויים יתושים לרב, פלוני עסקן ציוני ופסע בפסיעותיו האפטורופסיות, והלך לו כבוד על פני רחוב...

ואחר כך גבה על פני הרחוב ראשו המקומר פרע של פלוני המפליא להרס בסופה ובסערה אל התחברות אחת, אל כלליות, אל מתוס חדש, מיסטריה ודבקות... אחר כך עמד בשולי הרחוב, בקרן מן הקצה, החבר ולנטין (הוא ישראל שניאורסון, כן, כן: נכד רבנו הקדוש הגאון זצ"ל בעהמ"ח ספר התניא והשו"ע!) ונעץ את עיניו בככר מנגד, כאלו תלויים היו שם חיי מנגד כחוט השערה ואולי ארב למי שנתחייב הריגה... ואחרון הלך פלוני גדל-פרע ופרוע זקן, מעמיק את עצמו באין-סוף ובסוד של קן צפור, מטרוניתא ושכינתא עלאה ותתאה... וכל אלה הדברים לא לפנים בשנים קדמוניות, ואלה — בימינו... לא הבין ורמל ולא ידע. נחה עליו רוח רעה. נתיגעו עיניו מראות. עצם את עיניו וכן הלך. אך לא האריך בעצימת עינים. המשיכו עמודים גיד לקצוי חוצות. לקצוי חוצות מורשי לב... נסו מרכבות. מהר אדם. עלו בתים למעלה. רחף שמש. חופף מלמעלה חזל ריק. רץ וסבב ורמל. כה דחוק וצר ככה ככה — שטות ושגעון, רבונו של עולם... בלהות וזועות... בלהות וזועות... וזוהו עותת... נשאה בין מחנות אדם פנימיות משוגעת, שרשי מלחמות, מהפכות, הרג ואבדן... ובית משוגעים מזה ובית חיים מזה ובית יין באמצע... — ואלה לא לפנים בשנים קדמוניות, ואלה בימינו, בימינו עתה — —

נתיגע ורמל מגודל הערבוביה, נלאה מנשא את עצמו ואת כל וכל, את כל הניברסטיניה הזאת. ככל אשר נלאה. בעתות חללו צריך אדם שיהיה חזק מסלע. אבל לא היה ורמל חזק מסלע ונשא לבו לעצם את העינים במאד מאד, ובערה כל כך בעצמותיו תשוקה גדולה להנשט ולהלחץ בכתף וברגל ובזרועות הידים, ולזוז בצער גוף ונפש, פה קרית חוצות, נגד האדם

לרגעים הרגש כי הנה עוד רגע ותחצב מתוך הדממה אש להבה ויתפוצץ
קול אדיר, ההרגשה הזאת הדריכה מנוחה. ההרגשה הזאת היתה ידועה למדי.
מעין זה הרגש בימים ההם בכל קבוץ, בכל מפלגה, בכל בית ובכל צורת
המציאות — בכל התקופה ההיא.

שאל ורמל למרדכי:

— אין אתה חולה?

תמה מרדכי:

— לא, ומה?

— כך, פניך רעים.

הסתכלה בהם מרים בעיניה השובבות.

סוערים, חרישים ומתנקמים ישבו והוסיפו והחשו. ומה אפוא יעשו ומה
אפוא לא יעשו, הם בני הדור הנבוכים, הם המופלגים בלא-מהומות מבהילות
הלב, בלא-מהומות גדולות כבכיות גדולות ונוראות לדורות? — היש טוב
מלנוח איש איש בביתו ולהיות לבו שוכב ימים רבים, איש בהשתוקקותו ואיש
באין-ממשו, ימים רבים עד שיכבה נרו? או לכל הפחות, להיות פשוטים
ותמימי לב ולשאת להם נשים ולהקים ורע, ולרדף אחר פרנסה, כאבותיהם
וכאבות אבותיהם?.. אך מה לעשות אפוא — כבר פרקו את כל העלים
מעליהם, הקילו בכל החומרות והחובות וידחקו את עצמם בכל כחם יותר
ויותר ויגשו אל הערפל, הם בני הדור הנבוכים, המופלגים בלא מהומות וכו',
ומה יעשו איפוא! — טוב ורע ועתידות ותבל נקראים: טוב ורע ועתידות
ותבל, ומהותנם — אין-תכלית ואין-טעם, שהכל אין טעם ואין תכלית נראים
בהם...

מביטה אל ורמל ואל סטרזור ישיבה מירה כמתגברת לבלתי שום לב
לרוח הרעה העומדת. הרוח הרעה חיצונית היא, מעגמת קמעא את הנפש
וחדלה, ולפעמים נראה לאדם שהוא מוכרח להשתמש בה. אך יש לאדם במה
להתנחם, יש דרכי תמימות בעולם, אלה הם דרכי אהבה שהם טובים וישרים
באמת!

פתחה ואמרה:

— טוב היה היום הזה, מין יום עדנה, יום-פנים... צח ככה וקרוב!..

-- מה, נתאהבת?.. — שאל ורמל בשחוק.

הגביהה מירה פניה לצדו של ורמל ואחר רגע של דממה כבדה אמרה:

— כן...

הוריקה פאת השמים מנגד כלענה וכסם המות. נטתה הלבנה על פני
החדר קו תהו. העמיק במחשבותיו מרדכי סטרזור. שתק ורמל.

— רבותי, — העבירה מירה עיניה על סביבה ותתבונן, — איננו חסרים
עכשיו אלא אורלוגין בלבד, גבוהים מאד כראוי, קומה שלמה של אורלוגין,
מן הרצפה עד סמוך לתקרה ושתהא מטוטלתו מהלכת מצד אלי צד בקול
אטום וכבד...

לא שנו את עצמם משתיקתם. ומה יאמרו, לשון ומליצה?.. ישבו ושתיקה
היו כפות ידיהם מלאות סבל משא.

כמו התחרו שניהם בשתיקה לפניך, כפרשים שנים שמתארים לכבוד
הדמה בשיר. את שני הפרשים האמורים ראתה שלשום באופירה.
— מאיזה אופירה זה — התמיהה מירה לרמו בפניה על הדממה מנגד
ותשאל. לא השיב ורמל. נשא אליה את עיניו בשתיקה והכיר וראה: אינה
נחשבת לו לכלום בהחלט. כאלו אינה...

העביר אוטומביל קול תקיעה בחוץ. נמשכה התקיעה בתוך הדממה כזכר
לגאולה, תקיעה, תרועה, שברים... תקיעה—חנק... תרועה — רע, רעע, רוע,
חרב והרג ואבדן... שברים — שבר לב ועצמות ורוח — תקיעה... תקיעה
גדולה—רמח גדול, חה-חה-חה... בזמן ההוא יטל הקב"ה רמח גדול, רמח
תבות שיש בו, שמע" ושש תבות של היחוד וידקר את שניהם, דבר ונוקבא
לא פנתה מירה לקול צחוקו של ורמל וכן מרדכי.

מבעד החלון הפתוח נבע ערב. שאלה מירה את ורמל וסטרוור אם
טוב לפניהם שתעלה את הנר. סרב מרדכי סטרוור. ואף ורמל אמר כי אינו
צריך לאור הנר...

התאמץ ורמל בכל ההתאמצות לבלתי לכת וגשת אל המזווה ועמד שם נצעק.
אחר ענתה מירה ואמרה בצחוק:

— כמה, דרך משל, מגלות ודפים שתקתם היום?
בשממון ובשאט נפש שמע ורמל לקולה הנחלש וכפוי-הצחוק.
הגברים עברו על כל הנמוסים. בפרוש!.. באין קול ותנועה ישבו. כוין
חשך כן ראה ורמל את גופו, זין חשך—זה כל ורמל, אך אלו עמדו והכו
לו על ראשו, אז פתחו לו בהירות גדולה מאד, אור —
"ישתקו ויוסיפו וישתקו כאלו יום אתמול היום" — הרהרה מירה. צחקה
מירה. באין שמחה צחקה.

התבונן ורמל מה לומר. "למה דממת?" — שאף את עצמו. בקש לדבר
כאחד האדם. הגביה אצבעותיו למעלה על מול פניו, הסתכל בהן ומיד נענע
בידו כאלו רוח הדממה היתה שורה על האצבעות. ואז בקש לשאל מאת
מירה כי תראה לו את תמונתו של נחום, זו שקבלה שבועים קדם לכן מפריס.
ולא משום שחשש לכבוד עצמו לא שאל אלא סתם שלא להפסיק. נתקשה
לפתח פיו ולהוציא הגה וישב והגביר עקת דממה יותר ויותר—הלא הכל היא
שטות גדולה.

— מה המרחק מן הארץ ועד הכוכב היותר רחוק?— שאל פתאם ורמל
בקול חלש ויגע.

הרחיקה מירה קצת את פניה ממול ורמל וכן נסתכלה בו רגע בעין
תמוהה והתפרצה בצחוק — אוי. לא אוכל, לא אוכל... ויעלה אפוא לעולם
על דעתו לשאל...

הגם שישב ורמל והרהר באיזה הרהור-לחץ ואולי מפני כך דוקא
התחיל לומר בחשאי. לא שם על לב כי יומר וכן ישב וזמר לעצמו ההוא
זמר חמדה חם ומציק במתיקות מרה שנגן העני העור נהיר הפנים על
הבלליקה. חרד לב ורמל ויתר. פקע הנגון. הפשיטה מירה ידה בחשך ואמרה:
— הלא ידי נתתי לקטע אלו היה לי קול נאה!..

נו, מאיזה הכרח הסכם בלבי בתכלית ההסכמה לשים פעמי כל היום וללכת ולבא לכאן?—התרעם ורמל על עצמו—עד להפליא. נו, מאיזה הכרח?.. וכבר ענה ואמר בלבו, כי זה אביו, שלפני פטירתו ראה לשים פעמים ללכת לארץ הקודש למות שם, נטע בקרבו ההסכמה הזאת לשים פעמיו כל היום ללכת ובפוט זקנו שהלך לערף גלות ונדד אורח מהומיל למינסק וממינסק לויילנה ומאומן לפרסקורוב ומצרנוביץ להורנסטיפילי... מעך שחוק בשפתיו. הנה כי כן... אך מאיזה הכרח הסכם בלבו בתכלית ההסכמה לשום פעמיו וכו' ולהיות יושב כאן ולבו אין נכון ולדעת נכונה עד למאד, כי אין אף דבר אחד יקר באמת? אף דבר? אך הנה כי כן... לא אל ארץ הקודש ולא לויילנה ולא להומיל, לא אל מחנות דלים שאין להם לחם, להמוציא ויין לקדוש ולא אל בנים גדלים למבוכות ולמהומות ולא אל זקנים שואגים בקול גדול ונורא וממליכים את בורא כל העולמים... לא אל בית-עלמין ישן וקברות קדושים וצדיקים וקברות יריעות של ספרי תורה מתים... לא אל איזו גאולת עולם ועולם חדש, לא למטר את הנפש למיתה: הריני כפרה—אלא כך: ללכת, ללכת, סתם... לא אל ארץ הקודש ולא להומיל וכו' — — —

קמה מירה ממקומה, נצדדה והלכה בהליכה כפופה ועמדה לחלון. ישב מרדכי בפני עצמו ולא עסק לו עם ורמל. כך: זה מעשה שלו וזה מעשה שלי... חוזה קמוץ ומרוסק, רקתו נגועה, מחו סובל כך וכך הויות ודורות ועולמות, ורוחו — — — ישב מרדכי ושתק, כמעשה באחד שאמר: ואני מלנס את כל דבריהם בתוך איזו שתיקה מועטת...

כערפל פרוש על פני כל מנגד. כלו שקוע עד צוארו בתוך ערפל. ידיו — ערפל, כתפיו — ערפל, ערפל בתוך פיו ובתוך אזניו, ישב ורמל ונשא לפני עיניו: מירה, מרדכי, נחום.

— זכר כי עוד הנכם חיים בעולם... — נשמע קולה של מירה בקול מרחוק. הלך קול שמלת משיה כקול אושת עשב ועלים. הביט ורמל אל פני מירה כמביט למרחוק. נראו פניה מתים. פעמה צפיה כחולה בחלון. חננה אותו מירה בבת-צחוק מתה. זרקה לו פעמים בשפתיה רמיוה שוחקת, אחת ואחת—שתי עצבויות. נכנף על ידיו בזוית אדם אחד, משל לוקן המקורב אל תכלית האמת ומתנהג בחכמה ובעונה גדולה ואומר: יתן ה' שיהיה אשר יהיה...

נשתלבה בגופו שלו הנרחק ממנו מעצמו, בזה גופו הורמלי, או-ו-ו!... ונתרחבה המיה זוהרת. נלחץ הלב. מעולם לא ידע כלל כי כבר מאד להיות בעולם. נתלחשה דממה עם ערב: היה... יהיה... התאמץ ורמל בכל ההתאמצות לבל יחל בפשוט ידים ורגלים על פני הרצפה ולא יעמר אצל המוזה ולא ישאג ולא ינהם: מממ... מעטו שלשתם כלם, הוא ומירה ומרדכי, קטנו מכל הצורות והדמויות שבעולם. לא צורה ודמות אלא כך: דבר קטן מאד, כמעט שאינו נראה לעין, שם במקום שהחשך רפוי קמעא — מירה... לא גוף חקוק ובנוי — אד מעט מוער משוך בין פאותים, קצת עקמימות של עשן, מעט אויר נמלח—כמהו מרדכי סטרוור, כל מרדכי כלו...

עמד אשך: משומר, עמדה דממה משומרה בשלמות. והחמירה הדממה

מכל החומרות של דממה. ישב מרדכי סטרור ואין העין שולטת בו, נסתר
מן העין; לא קים, אלא מדרך הסברא והחידה: מרדכי סטרור... ורשאי
אדם לומר הפשט: שטת, קו, נקודה, אויר ולא הנקוב בשם מרדכי סטרור...
חבונן ורמל: אויר... בלי ספק ובלי תמיהה: אויר. זכן שוב! אויר שנמלת.
והנה נתך מעט האויר והנה גוף צנום, דמיון וזכר לאות ו' וכן חטם ארוך
זכר ודמיון לאות ו' וכן אצבעות — זכר ודמיון לאות ו', ומדה של הפה
המאדם—קמץ... וווו... — חה-חה-חה... וכן החשכה מנגד — מקוה ששם
סובלת: ירה... וזח שעור קומה של המקוה, ונראה כך: נקודות, נקודות,
טפות השכה חמות לארבע הרוחות כעין שתי וערב, ו' חשכות לכל עבר, י"ב
חשכות, ל"ב חשכות לכל רוח, אחת, שתיים, שלש... וחשכה אחת באמצע,
פני מרים באמצע — — —

— מה זאת יש? — שאלה מירה בקול נבהל, ותשב:
— רבותי, זה רב יותר מדי -- ותך בעקבותיה תחתה ונצבה פשוטת
זרוע בחשך...

נדמה: הנה פתאום ישמע קול המצלח, תפתח הדלת... היה החדר נסוף
דם ואויר כבד וחם, זחל חשך על גחונו. רחבה דממה וגדלה. האירה
הלבנה המצורעה זוו המווזות. כפפה קומתו של ורמל. נשא ורמל את עיניו
אל פני מרדכי כזאב ערבות נשוך זאבים רעבים ורעים, הבשר עודנו כזאב
וקרו ע... ורוח קריר עטף מאחריו ויזנב... ושער אפור נצטבע שחור על
ראשה של מירה ויאפיל... צמרמורת אחזה את ורמל והואר מאד, אור אור
ותכהינה עיניו מראות. הוטלה זרועו של מרדכי אל מול לבו, נתעותו רעדו
פניו... זאת עוית הפנים הנבהלה וסלוק העינים למעלה וקפיצת אצילות הזרוע
אל החזה!.. לרגעים התפרץ מפי מרדכי קול צחוקו הידוע... הצחוק ההוא,
חלכאי, אכזר, אין חנינה, צחוק אין—פשר אשר שם אין לו. גרוע. גרוע
מגרוע...

תחת צחוק זה רגזה מירה תמיד והסתירה את פניה ותרעד כנצר דק...
אך ורמל לא כן. במרוצת הלב, בדפיקת הדם, ברוממות ובקפאון של קשב,
כאמן לפי תכונתו כי יקשיב לקול גנינה, נתקשרו פניו החורים של ורמל
ויקשירו. ובאמת דבר נפלא ונורא היה לו לורמל הצחוק ההוא, אין לספר
ואין להעריך, והחוש יעיד עליו. לעומת הצחוק חהוא היו בעיניו של ורמל
כל עניני העולם הזה באפס ואין. ולא פעם בדלילות תמרורים של סתיו,
בחצות לילה, בנדודי שנת, יש אשר יקום ורמל ללכת אל מרדכי בעבור
לשמע בקול צחוקו. או יש אשר יטיל את עצמו לישן שעות אחדות וקם
והלך. הלך ברחובות סתיו ספוגי מרה שחורה וחשך רטוב, בקרב ההפקרות
הרעה של גשמי סתיו, והלך בכל כחו לשם... בבואו אל מרדכי יושב היה
ורמל נגדו בצפיה וביראה, ברעדת לב מאמירה וגם בוהירות יתרה לפותח
לו בכמה מיני תחבולות ראויות לדבר ומתקרב והולך לאט לאט יותר ויותר
אל תכליתו. פעמים ישב על ידו שתיים שעות ושלוש ובעוד גופותיהם
ונפשותיהם מתקבצים והולכים ומתגברים בקרב וכבר הנה מעופף צחוק מטורף,
גיצר, גחר, מתחבט ומתלבט בכתלי החדר. ומה רוח יעטף לפני ורמל בהרף

עין זה! מה ריחות וחלל ומזלות וכוכבים ישוטטו לפני עיניו!.. כן, יש שסוף סוף עמדה לו השעה ויהי איש מצליח!.. באמת, תענוג גדול יהידי היה לו הצחוק ההוא ורק זה לבדו דומה יכול לעמד לו בשעת דחקו ולסייע בידו לשאת בעל, וכל השאר — ריק והבל, דאקטעריי... —

הפעם בא הצחוק בהסח הדעת, כלל לא פלל לו, אותה שעה התאמץ ורמל בכל ההתאמצות שלא ללכת אל המזווה ולשאג שם ולנהם: ממ... ופתאום נבקעה החשכה ותפן, ויעל ויפרח צחוק אש עקלקל, מקושקש בקשקשים ויעט על לבו בששון רשעה, בשמחת יצר הרע וסבב לה לאותה נקודה שבלב כטבעת לאצבע, סחור סחור ונשק ונשך — —

מרעידה, מכהה ונאלמה עמדה מירה לפני מרדכי סטרוזר זכוס המים רעדה בידה. בחדוה נסתרה, פועלת ונכספה ישב ורמל נשוא עינים. נעשתה חכו מתוקה וחמה בקרבו, ופניו—מאירים. ואז נכון שהרגיש את עצמו מקורב ככה אל מירה, בלי מרחק כלל ומחיצה.

בחדר היה חם. כעין חם זה של חולים. ערבוב הדעת כבר עבר וחלף מן החדר. נרעדה אבן לילה. כל האבנים של בנין הלידה רעדו. ותפרפר אש קטנה ותרעד בחדר והוא כחוט של אש תלוי על גבי אבן יקרה. כבתה פתילת האור את החשך... אך עדין, נדמה, דלק אור הנר שהוצת ובער מתמציתו של הצחוק ההוא.

הרים ורמל את ראשו. ישב כמתנער ובקש ללכת לשוב לביתו. בתוך כך עמד מרדכי ממקומו ופשט את ידו למירה לשלום.

מתחלה היתה לו לורמל סברה שישאר. אך אם מפני שמאום לא יתאוו בעולם או אם מפני שאין אף דבר אחד יקר באמת או אם מפני שאין חפץ עוד להתעקש ולהחריש, עמד אף הוא ללכת. — הגם אתה הולך?—שאל מרדכי בבת-צחוקו התמוהה.

— כן.

בהחזקת טובה לחץ ורמל את ידה של מירה. כאשר ירדו לחצר שמעו את מירה שרצה בבהלה מעל המדרגות צורחת צריחה מטורפת ונואשה:

— מפני מה אתה הלכת!..

שניהם עמדו תחתם. לרגע זוו ממקומם.

— מה זה היה לך? — שאל ורמל למרדכי בתמיהה ובלעג מוצנע.

— לא אדע.

— הכל כן — אמר ורמל לא ברורות.

— לא כלום... — נענה מרדכי.

בקץ הרחוב עמדו. זה נצטרך לפנות לכאן וזה לכאן. בוטח עמד ורמל. הביטו עיניו נכחן. בשעת פרידה שם מרדכי את ידו האחרית באהבה וברחמים על שכמו של ורמל. אז הרגיש ורמל פתאום במאד מאד שהוא בשביל מרדכי סטרוזר: שמעון ורמל, דהיינו, בכל מדת ורמל שצריכים לרחם עליו. אז הואר לו ויבן ברעה שנעשתה לו.

עמדו שניהם בקץ הרחוב. לא נכון או לא הלוך ולא חלוף מקומות

ולא תנועה. מקץ שלח ורמל כסות ידיו, תפס ויחבק את ידו של מרדכי:
פנה ורמל לצד אחד. סנה מרדכי לצד שני. בלכתו דממו שפתיו של ורמל
וירדה שפתו העליונה למטה וסתמה עם חתחתונה והוציא מפיו הקול של מ'
אם תחילה של מירה אם תחילה של מרדכי.

מנגד תלו בחשך הקומות העליונות. נתפשטו דרכי הרוחות בעולם.
השקו רוחות החשך את כל פני הכרך. התנערו העצים ויחיו. על משכבם
בלילה שכבו השמים. לבת אש אדומה חופפה בחשאי בקצה השמים ותגל
מרגלותיהם. התבודדו הכוכבים. באמצע השמים עמדה הלבנה שהיא, כידוע,
ממונה על מפתחות האהבה והסוד, ולעולם היא עומדת לטובה ולרעה.

השתחררות המחשבה העברית.

(כף)

יג.

התבל, העומדת תחת מול, מאדים" אובדת בעניה, וגוססת גסיסה רוחנית וחמרית האין לה צורך של "פקוח-נפש" ממש בפנה בודדה ימובדלה, אשר ממנה ישמע צליל מיוחד במינו שלא לפי המנגינה הכללית? ומאיזו פנה מוצא לצליל זה אם לא מן העברית? השתחררות המחשבה מההפנוז של שני האלילים: ה"מולדת" וה"אגרוף" וטפוח גועל-הנפש אל העבודה של שפיכות-דמים. — הן הם מעין הישועה היחידות בעד האנושיות הטובעת ברשעותה ובשקריה.

הלאה כל הריבולוציות שבכח הזרוע! הלאה כל הריבולוציונרים, המתחפשים למתקוממים נגד האשמדאי ואינם אלא נושאי כליו... הלאה כל ההסתות בקרב ההמונים, שנתחננו כל ימיהם על ברכי המושגים המקולקלים והמזוהמים ולשום דבר אחר מאשר להגברת הפורעניות אינם מסוגלים כשהם מגיעים לתסיסה... אך על ידי הפחת הנצוץ האלהי, טפוח המחשבה והרגש תבוא הישועה, אם בכלל עוד יש לאנושיות איזו תקנה, ועוד לא אבדה כליל.

ומי בעולם כל-כך מסוגל לעשות את ההתחלה בשבירת אלילי היום, לבני האומה הישראלית. וגם איזו תקופה היתה כשרה לכך להתפרצות השנאה להפולחן המלחמתי, כמו האחרונה זו שלאחר מלחמת התבל, אשר בררה ברור מוחלט לפני כל מי שאיננו עור מוחלט כמה איום ונורא פולחן זה, וכמה מכוערים המחזיקים בבריתו. ומי כ"כ דורש רעתו של אליל זה כאומה הישראלית המשמשת לו תמיד, תרנגולת" לשחיטה. ובעת משחקיו האדומים תלקה בכפלים: בחוריה יפלו חללים על השדות, ועולליה וזקניה ירוטשו על הגנות ובמרתפים... אבל דא עקא, שהאשמדאי מצדו לא ישב גם כן בחבוק-ידיים ולא חדל מלחפש תחבולות כיצד לכבות את שביב האור הקטן והצנוע הדולק שם. בהפנה הבודדה, למען יהא שלטון החושך בעולם מלא בלי שום פנימה... במלחמת-הדמים האחרונה התאמץ האשמדאי לעבוד עבודת משנה: להוות מצד אחד תחת עור העמים נטפי קטב, חמה ורצח ולהלהיבם אל המחול השחור כדי שיעלה הקציר בהצלחה רבה והצטיינות עצומה, להכין בעד עוף השמים וחיות השדה כרה גדולה ודשנה, ולכרכר כרכורים מצד שני, שסעודת העורבים הזאת לא תהא האחרונה. שאחרי וקנליה נוראה זו בל תפקחנה חלילה עיניהם העורות של העמים... והנה לקדם פני סכנת ההתפכחות המציא בסיום המלחמה את התחבולה של "שחרור העמים" להעמיד ממלכות רבות צעירות, חדשות עם תאבונים צעירים המתנפחות ומכרכרות פוליטית ומקשקשות בחרב ועושות כמעשהין של כל הממלכות הגדולות כדי שהראות כאחת מהן...

ובדרך זו מצא צורך לזרוק מעט אבק הסנורים גם לתוך עיניו של זק העמים. ויגיש לחוטמו את צלוחית הסם המשכר את העמים ומכשירם להתפלל להתהולל, להשתגע ולחול מחולות המות בצורת, חבטחות מדיניות וזכיות הסטוריות כדי לטרף גם את דעתו.

„שחרור העמים“ — מלה זו שהיתה נשאת מימות עולם על שפתי כל המחבלים הגדולים בצאתם להפוך גלילות שלמים כמהפכת סדום ועמורה, פירושו: שחרורם של החרב, הדבר והרעב.

„שחרור העמים“ — לא שחרור האיש, יען שהאדם הפרטי משתעבד ונחנק על ידי שחרור זה תחת אבני-מעמסה כבדות עוד יותר מבתתילה. לא אנשים חיים כואבים ודואגים בצר להם, יוצאים לחירות כי אם מושגים מפשטים, שהאנשים החיים צריכים לה, העשות כפרה בעבורם... „שחרור עמים“ — פירושו: שחרור של העריצות ושרירות-הלב שהתאוו פתאום תאוה להתחדש במסוות, אידיאליות חדשות, למען התחדש במלאכת עריצותה ואכזריותה ביתר צוון.

יד.

והואיל שבמשחק הפרוע במלחמות ובפרפראותיהן לאחר כך: כריתות בריתות השלום ובהקמת ממלכות, ששחקו בו תקיפי עלמא הדין בשנים האחרונות, היה חוץ מן הצד הריאלי גם והעיקר צד מסתורי, חוץ מאינטרסים גם אידיאליים, כלומר, חוץ מלטובת עצמם עבדה להקת המשחקים, סוכניו של האשמדאי פי שבעה להנאת אדונים, מלאך הדומה השונא את המין האנושי, ואורב אליו להורידו שחת, שוב אין מקום לתמוה על אבירי העולם שמצאו לנכון לתת לוקן העמים להסתובב בחצרותיהם ולחננהו בזכיה הגדולה להסתכל בזיו פניהם של שרי הדפלומטיה ברגלים שהם יושבים ועוסקים בעבודתם הנשגבה, שוקלים במאזנים את גורל החיים והמות של רבבות אדם.

אמת, לטובת עניניהם הממשיים של התקיפים, סוכני-האשמדאי, לא נשקפה מעם ישראל תועלת מרובה כי קטן הוא בכחות, חוץ מכח הפה. אך לעומת זה צפוי לשכר הצד המסתורי דוקא מיעקב בעל-הקול, כי בעולם המסתורין יש לקול ערך כביר. לנראה נגע הדבר עד גפשו של השר הממונה על אבדן האנושיות, שקול-יעקב יאלם... שתשם הפנה הקטנה והיחידה העברית המעיוה, לחשוב מחשבות מקוריות.

הוא הכיר לנראה שאין כסאו שלם ואין שמו שלם כל זמן שלא יעקר הלך מחשבותיה המיוחדות של האומה הישראלית ולא ישברו לחותיה. ומה מאוד יגדל הריוח של האשמדאי אם עוד יעלה בידו לא רק להשתיק קולו של יעקב כי אם גם למזג קול זה בתוך המקהלה המנגנת לפניו...

לשמוע קול שירנו הוא דבר שאליו שאפו האחרים מצולם, שם שאלונו שובינו דברי שיר ועל אחת כמה וכמה בעת הזאת, שהעריצים לכלכו את עצמם בים של דם ודמעות; והנם נזקקים על כן מאוד למקהלת משוררים טובים, משבחים ומפארים, למען ירחצו אות הקין אשר על מצחם בגלי

הריוח של האשמדאי מזה שהטיל גם את העם היהודי בקרב שורות
בוטאי-כליו, — היה גדול איפא למאד ובפרט שהכנסתו הגדולה הזאת עלתה לו
בהוצאה קטנה לאין ערך.

ערום הוא ומנהל עסקיו בחסכון ובצמצום: שאר העמים הקטנים, שהשי-
רות, שצפה האשמדאי לקבל מהם היא בדבר ממשי: בחרב ובחנית, קבלו
ממנו מדינות וממשלות ממש. והאומה היהודית ששירותה היא בדבר שאין בו
ממש: בקול-העניקהו גם כן רק: ב, דקלרציות"...

ערום הוא האשמדאי ויריח היטב בעת האחרונה, את חולשתנו, להיות
ככל הגוים". וידע לנכון כי די רק להשליך לפנינו בשפה רפה את המלים
המקסימות: "מדינה", "מלכות" המשעשעות אותנו בתקוה לזכות לבעלי-
"מונדריים" מקרב אחינו. ולא עוד אלא די אפילו רק לזכותנו, באודינציה"
לפני בעלי-מונדריים" של אחרים — שנוכל לקפוץ מעורנו מגודל התפעלות,
ולמלא פינו שירה והערצה למחוננינו ומזכינינו...

חסא קשה כשאל הוא המנהג המגונה השורר בצולם ש, עושי-ההסטוריה",
המציפים בשעתם את התבל בדם ודמעות יהפכו במשך הזמן לבחירי-
האנושיות לסמלי ההוד והתפארת שירונן וידועע לכבוד שמם וזכרם עד סוף
הדורות. אבות לבנים יספרו אחר כך תהלות, גבורותיהם" ונפלאותיהם"..."
והמנהג הזה מגרה תמיד באזורים החדשים את החשק לקום גם כן ולעשות
הסטוריה"..." ועון פליטי יהא גם לא תרשם בספר זכרון לדור אחרון
העובדה המחפירה, ש"הגאולה" הנוכחית שלנו, שהולידה גוברין יהודאין על
ברכי ההתחנתות עם האשמדאי, ושהלו הואיל להסכים על ההתחנתות במחיר
השירות הנמרצה שהבטיחו לו, — "גאולה" זו טבולה מתחלתה ועד סופה בדם
ישראל. בפוגרומים גירושים ועלילות נמכות על היהודים.

ולא עוד אלא שאחד מאחינו הלך להראות שירותו לפני האשמדאי
זייסד למענו, לגיון עברי" בתחלת הוקבליה העולמית, בשעה שהאשמדאי
החל את פעולתו המשמידה על האומה הישראלית.

ככה זמם תחבולה נפלאה וככה עשה יהודי אחד בתחלת, הגאולה":
הלך להראות שירתו לאשמדאי בחרב. ויהודי שני הלך בסוף האקציה
להראות שירותו לאשמדאי בדפלומטיה. ולא בדפלומטיה פשוטה, כי אם
ב, דפלומטיה רוחנית" מבטאו של סופר אחד. "דפלומטיה" ו"רוחנית?"
"דפלומטיה רוחנית" פירושה: זמר, מה-יפית" על רוחניותם של העמים, על
רגש היושר שהתעורר בהם ביחוסם לישראל"...

בשעה שפעולות שטנתו נגד היהודים הגיעו למרום. קצן ותתגלגלנה
בשאיטות איומות.

שירותו של היהודי הראשון לא הצליחה הרבה ולא האריכה ימים. בזמן
קצר אחר זה כלאו למיסד הלגיון העברי, כאשר חפץ לעשות בפעם הזאת
דבר טוב באמת, חפץ להגין על אחיו מן הפוגרומ שנוערך להם ב, מדינתם
היהודית".

רבש"ע!... מה קשה לאוון האיש מישראל השם המודרני והפוליטי:
 "בית לאומי" שנתנו פוליטיקנינו לענינו התנכ"י עם הבצה העמוקה והירוקה
 של תכסיסי-פוליטיקה ודפלומטיה הקשורה עם שינוי-השם הזה, ושהשקיענו
 בה, מנהיגנו" עד הצואר. מה קשה הוא החתון שחתנונו, שנהיגנו" עם
 העריצים. ועוד חתון לשם מה? לא לשום זכות ותועלת חמריית, אלא רק לשם
 רוחניות: לרקד עמהם יחד מסביב לאליהם, לקחת חבל בכל שקריהם ותעתועיהם.
 מה עשיתם לעמנו? למה העמסתם על שכמו, פוליטיקה" זו ותכנוה בשם
 "תחיה"? בזה, שהכנסתם את עמנו לתוך חברת הגוים לפי התפארותכם
 ותעשוהו לחסיד של העבודות-הזרות שלהם - הלא השפלתם את קימתו עד
 היסוד, השחתם את זיו פניו עד למפלצת.

כשעמנו שוכן בודד, הולך מנגד לכל הבלי הגוים, הנהו ענק - אבל
 כשהוא מחקה הרי הוא בריה נמוכה שבנמוכות. לא "תחיה" זו ולא אל
 החפש הזה, לומר הימנונים על, בתים לאומיים" ולצעוק: פגר אנכי בלי
 מולדת - נשאנו את עיננו. החופש לומר על ה, מולדת אינו מחמם ואינו
 מאיר כלל.

אבל, "ארץ ישראל" מה תהא עליה? כלום אפשר לנו להסתלק מארץ
 אבותינו ולמעול בברית עולם? אך מה זה ענין לתכסיסי פוליטיקה?
 "ארץ ישראל" היא לנו ענין דתי, תנכ"י קדושתו.

היא לנו שאיפה לחיים טהורים, טובים וארוכים, שאין למלאך המות
 שליטה עליהם לפני זמנו, והשנאה והבחילה לחיי השקרים והרציחות.
 אהה! פנה אחת טהורה היתה בעולם, זו הסביבה הישראלית ויבואו
 ויחללוה, כי אילו התנהל ענין, "ישוב ארץ ישראל" בטעם יהודתי לא היה
 מקום לעובדה המחפירה, שהקת פוליטיקנינו רבצו בשם, "כלל ישראל" עד
 מפתן הבית, שבו נתאספו עריצי העולם לחלוק ביניהם את השלל שנפל להם
 מאת המלחמה העולמית שערכו, ושבפרפראות לשמחתם ערכו בעת ההיא
 טבח נורא ביהודים באוקראינה - רבצו שם ויזמרו זמירות לכבוד בעלי
 האספה... ורביצה שלא היה בה שום צורך לגופו של הענין הארצי-ישראלי,
 חבל, שכעת כבר אי אפשר לברר שמקצת השנאים הטובים שנפתחו
 בעד הישוב, לרגלי זה שהארץ נפלה בידי אוקפנט נכרי, שבעדו יש כמובן
 צורך להכניס שם בתור נגוד לכחות התושבים העקריים את האלימנט היהודי
 (ועל מדה יתירה מכפי הדרוש בעד האוקפנט הן לא יותן ליהודים להתנחל
 גם עתה), - היו באים מאליהם ואולי עוד בהצלחה יותר גדולה בלי כל
 השאון והמהומה של הפוליטיקה הישראלית, שהפיחו פוליטיקנינו.

לא תקום ולא תפרח התחיה העברית גם לא יקום ולא יפרח בנין
 הישוב העברי, ואף אין חפץ כלל בבנינו, אלא אם כן תתנער המחשבה
 העברית מעפרה. והמחשבה העברית לא תתכונן כל זמן שסחבת הפוליטיקה
 בכלל והפוליטיקה ה, מדינתית" (המשרשת בעולם את קטב התורה הצפוענית
 המחלקת את העמים, לבעלים" ו, גרים...) בפרט, שסחבה ה, מנהיגים הציוניים
 לתוך עולמנו, לא תטואטא מגבולנו במטאטא השמד...

נ צ ו ת .

את לא היית בכפר עם בנות-לויה ולא שחת
ולא מחאת כף במלכות הערב המקוה-ומזוג שממות.
בסוד בדידות חיל זר מצצת;

או התודית אל-כתל ואהבת,
ובמרגלות מצעך -

מן-המצר הצטרפת,

ותמימה בפיך סלחת - -

כי נשאת שעה מסלאה ביש ממשך וגלוי
ומעבר לגבולך עומד המנוול ומקטרג עליך. - -

בחירת-דמיוני! לרגליך

יקרי-מציאות רוכשיהם זה מתו,

ואת-את מקלט אולי לממזר-חפים -

בטוי הגואל לי.

השבתיני צו -

חרף מערה אפסים,

קרנות-מזבח לנשר שב,

קצווי-אדמה לפליט.

ורתתה ירך במלחמת-פרידה; -

ונפתח מלבו הים על צבא-שפעו.

מעל סף משכן-טהרך-שומר הסף,

התהפך מסך.

ומראה הרת-דומה-קדשה, ככשפנית.

ראיתי פניך-ונאספתי.

נשאתי בכורי-היש על פצמי.

ואת בודד באספסוף זול, נמבזה עבודתו, -

בין שחותי-מקור,

בין גולשי-אשמנים,

בין דוממים טמאים,

ואתעשת כרע בסליחה - -

וכמטבצת-הפקר -

משמיצה זרה לי בלי-דעת-קולך...

- וקול בקדש אחד.

אדם באה ל*

(קמעי מחשבה ורגש)

מכתבים.

מסופר לסופר, המית לב ונכאי נפש עולים אלי מתוך מכתב סופר אחד שקראתי. מה שומע אני ממכתב זה? כי אי לאיש, שהעז להביע דעה שלו ומחשבה שלו שלא כמקובל! ואם נהוג היה כך לפני, כשדרכי הספרות לא היו מסוללים די צרכם, ועוד היה מקום לניב חי, עתה, פשוט, מסכן הסופר את מעמדו בחיים ובחברה, אם יהגה אחרת וירגיש אחרת. ברם, בגולה יש שמים רמים וארץ רחבה ושכונת גוים אהוכה ומלאה, שיכול אדם לברוח לשם, בשעת הדחק, ולמצוא לו רגע קט, מנוס. אולם כברת ארץ קטנה יש, מקום מקלטנו האחרון, ודוקא היא נעשתה לגיהנום לאיש בעל לב. צריך שיתנערו הנביאים מקברם ויצאו חוצץ במלחמה גלויה ובחמה שפוכה נגד העם, סופריו, מוריו וקברניטיו, בפנת יקרת זו, אחרית תקותנו" — — — — — ולבסוף: "ומחרימים אותי ומנדים אותי מלבוא בקהל..." הוי, אדם תמים, האמנם תדמה, כי נהפך הגלגל עלינו, והיינו את אשר לא היינו. אתמול ושלשום? אותו העם, ואותו הסופר, ואותו העט אשר לשקר עשה, ונביאים חדשים לא יקומו עוד, ואת, חטאת ירושלים ויהודה" לא ידיחו עוד לעולמים. ואתה, איש הלב, נשוך בשרך בשניך, ואל אבני עיר הקדש הורד דמעך ושפך מרי שיחך, כי אולי מהן תצמח תקוה.

מכתבי קדושה. ועוד קראתי: מכתבים שלמים וקטעי מכתבים, מה שנתן לגלות ולבוא בקהל. סולם ארוך של זמנים ומצבים שונים בחיי הסופר, הגות לבו ומחשבותיו. המכתבים מעולפים, הוד קדושה רבה" ואני טעמתי בהם טעם מר של דבר מה לא ישר, לא אמת, מלאכותי ומזויף בתוך תוכו, אם כי הוא מיופה ומסויסל על פי דרכו, כלומר: דוקא ללא-סלסול וללא-נוי, ועשוי על פי מלאכת ה, פנימיות" ואמנות, התוך" ועקמימיות הפשטות", כדי לקחת לב ולהאציל עליו, חן מיוחד" ולהעמיד פנים של צדקה ותם" לדורות. כי בתמימות וקדושה יתירות אלו יש מקום להרגיז את האדם, — הרוצה לראות את השני, חברו, פשוט בתכלית הפשטות עם כל כשלונו וחסרונותיו, עם צדקותיו וחטאותיו, — עד היסוד בו. ואולם זו רעה חולה, כי דוקא מכתבים אלה וכיוצא בהם, ודוקא, דברים מתוקים" אלה, והשתפכות זלה זו, ואנחה מפוקפקת זו, ואותן הפריטנזיות המרובות אל הכלל, כאלו ישנו כלל זה במציאות, והוא חייב למי שהוא דבר-מה — דוקא

* עין חוברת ז'.

אלה יהיו למופת של מלה אמתית, מסותרת, שבקשי עלה לפרסמה, ושרק
בנס זכה בה, הקהל הרחב, הצמא לדבר אדוני. בנס! — —
האיש ושיחו. לא ידעתי את האיש... ואת שיחו. וגם כשקרנו
האסון, והעתונים עשו ממנו מטעמים — לא קרב אל לבי. ואולם אך מקרה
היה, ואני לקחתי חוברות אחדות מפרי הארץ, ועלעלתי בהן, ושורות של
דברי עלו גם לפני עיני — לא האמנתי פשוט למראה עיני. חג היה לו
היום הזה, ממש, כענבים במדבר מצאתי את דבריו, דברי אדם אשר כאב
לו, ושיר לו, ותפלה בפיו, ואלהיו עמו, וכל דבור היוצא מתחת עטו כתוב
בלשון בן אדם פשוטה וזכה. ואתה קורא ומאמין אתו, ומפלל אתו, והנך
נושק את האותיות הללו שיש בהן מחותמו של הקב"ה. ובעוד אני קורא את
שיריו, והנה מכתב ממנו באחד העתונים היוצאים בארץ, מכתב על ההתעללות
בו ובאסונו ועל "החפץ העז" לשימו דוקא, קרבנם של כלל ישראל —
והדבורים פשוטים כה ומובנים, ובתמהון תשאל: האמנם עוד ימצאו אנשים
בקרבונו, אשר עודם שומעים ומדברים נכוחות? האמנם!?

נשכחות. וזוכר אני קבץ מכתבים אחד, שהופיע מסופר שנקטף
בדמי ימיו. מודח מן "הקהל הרב" ומגוד ראש, גדולי הסופרים שלנו,
השאייר לנו מעט מטובו — יצירותיו ומכתביו. עם נתח בשר חי ועם דם
הנפש ממש התפרצה כל מלה מתחת עטו. רק דבר אחד חסר היה סופר זה:
הוא לא ידע לבצר לעצמו בחייו עמדת "קדושה", או לעשות לעצמו פרסום
של "גדול". הוא היה בן אדם פשוט, בחייו ובמותו — ועל כן היה מגודה
בחייו, ועם סתימת הגולל נשכח זכרו. ואולם, יש יום, ואבק "הקדושה"
והגדלות" פור יתפורר, ודור יקום, אשר לא ידע חנף, ולא ישתעשע ב"אמנות".
מעשי להטים, ויצמא לדבר אדם — אז ינער גם את שכבות האבק שעלו על
פני ספריו ומכתביו של סופר זה, ויקרא בהם כבספר התהלים, ואות יהיה
בידו להוכיח, כי גרעין של אדם, ודבר אלהים חיים היו גם בדורות הללו.

גַּתָּה

ב

— זה עתה גמרתי לקרא את הויון המזרחי = מערבי של גתה. נאלצתי לקרא בו בשללי; רצייתי לקרא בו בלבי אולם טרם עלה הדבר בידי. לא! לא שירי-יין, אף לא שירי-אהבה הם השירים הללו! והחרוזים? לא קלושים וקלים, איתנים הנם. אמנע יזעזע הרוח בכדי האילן ונוע ינוע אותם ואת עליהם בעליצות-חן אבל גזעו הקפוא טרם זע ממקומו. ולנצח יעמד כן. המכה שרשיו באדמה הנו תמיד חציו לחשך וחציו לאור וכל חייו הנם רק חיים לחצאין. ברב, למה לו, לכן חורין, לשיר את שירת-המזרח? בין אסירים יחשבו אלה ששופכים את שירתם לתוך האויר הקריר דרך שבכת חלון כלאם. קל השיר, אולם כבד הלב. הלא גם שלמה המלך נאנח על יינו ועל שיריו! והוא הלא ארון = האדונים היה. ואיכה יאהבו ואיכה ישתו עבדיו!?

כל האמונות והדתות בארצות-הקדם נולדו. פחד אלהים וחסדו, חרון-אפו ואהבתו — השתקפו ביתר עז במלכי-המזרח מאשר בבני-מערב החפשים. שירתם לא יצאה עדיין מפרק-הילדות שלה; ילדותית הנה עד כה, כי גדלה ושגשגה תחת חסות אבות, אולם ילדותית הנה גם מתוך אימה ויראה. מכל חמודות שירי המזרח היהירים והעריצים משכה בחבליה את לב גתה העבדות השפלה של המוני העבדים והשפחות, את השאר — מצא, אולם את זאת בקש. גתה הנו העבד בעל-החרוז כשם שהגל הנו העבד משלל החרוז.

סגנונו של גתה דק ונקי, לכן צד לב ונפש; מיוחס, ולכן מחלקים לו כבוד. אולם אנכי שמתי לי למטרה לחקר מה מתחת היד הרכה והענוגה, לדעת הימצא שם די כח ועז. לשוא! אף עורק אחד לא מצאתי שיתוה את הדרך מן היד החבצלתית אל הלב. אכן יש בו בגתה הרבה מן הכבוד, מן רמות-היחס אולם אין זה יוצא מתוך הדורו אלא מתוך התיפות מצלחת, מתוך אטיקטוה. כמושל הביא הכל בחשבון ברב פקחיות וערמומיות, תקן הכל יפה יפה ושם לו למטרה לעורר יראה וכבוד, תחת לעורר יראת-הכבוד, זה הרגש הנובע מתוך הכח האלהי, הנצחי שיש בכל אמן. די בוח למעריצים ושההערצת-גדולים היא מוון לנפשם, אולם לא לנו שהלב הוא המושל בנו. פעמים גם אנו נמצמץ בעינינו לזיקי אש ואורה נפלטים אולם לא האש תקסים אותנו; עתים גם אנו נכף ראשינו תחת הגבורה אולם תוך כדי השתחויה נשוב ונשאל: ואיה הצדק?

ודבורו של גתה? בנחת, בשלוה, באדישות ובלחש. על כן לתהלה שמו בקהל רב: בהמון פתיים הנמשכים אחרי ברק המקסים. הלא אלה הם דרכי ההמון ומדותיו למד את, גדוליו: המתון — הוא בעל תבונה, השקט — הוא

הצנוע, השלו — הוא הצדיק והאדיש — הוא החכם, אולם אנו לא כן דברנו ולדעתנו האמת מורה דוקא את ההפך: מי אשר לו הגבורה — קולו רם; מי אשר אתו הצדק — לו גם ההתלהבות, מי אשר לו הרחמים — קל-ורב-התנועה הנו והתקיף הוא גם המהיר במעשיו.

הצועד בצעדי-און על אדמת האמת לא ימוד את צעדיו מתוך פחד ואימה ורעיונותיו ישאוהו אל אשר יחפץ, ראו נא והביטו אל כל אלה שדבריהם כה בנחת ובשלוה: שלווים הנם מתוך פחד, נראים כמלאי-בטחון מתוך העדר כל תקוה. ודעו: האמן תאמינו למטל בספק והטילו בספק את אשר אמן יאמר לכם. סגנונו של גתה פוגע בכבוד כל אדם חפשי. מבעד לכל דבריו חרות: כזה הוא רצוננו! גאה הוא או קפדן; ואולי גם שניהם.

כל רעיונותיו של גתה מבצרים וחומה סביב להם. מכיון שהקורא נכנס לתוכם שוב אין לו מוצא. וגתה עצמו רצונו בכך. השער נסגר מאחוריך: הקורא נפל בשבי. גתה מגבל ומגביל. מעוף הדמיון הן שלו והן של אחרים למשא כבוד הוא לו. גתה משפיל עדי ארץ והקורא משלל כנפי-הדמיון או קצוץ הכנפים שבע ביום יתן תודה למשורר שכה גדל חסדו אתו ונרד עדי ממרום.

גתה אוסר את העיון אף לצמא למחשבה. ואל תאמרו כי הוא עצמו דורש וחוקר את הדבר עד היסוד בו ומגנע לפסגת האמת. המשורר האלהי-האנושי מטלטלנו טלטה רבה מטבור הארץ והלאה, על כנפי שרף ישאונו עד למרכז הרקיע ומשם ירד להעלות את שאר ילדיו, ואותנו ימשך השמש אליו. אבל אם גם אנו נרד עם המשורר — אות הוא כי עודנו כרוך וקשור באדמה וקשה לו לעזבנה. המשורר האמתי יוצר את הקורא לשירתו העולה גם על יוצרה ומי שלא חנן בזה לא יעלה בידו כלום. לא-אמן יקראו לו ואין בידו ללמד את האחרים.

תרגום י. ליפקין

מחשבות בזמן

קונגרס

הקונגרס הציוני נתרוקן מתכנו, כמו שנתבדו כל התקוות, שתלו חובבי הפומביות בכל מיני קונגרסים ופרלמנטים שהם.

עבודת בנין, חפוש תכניות וסלול דרכים חדשות — דברים אלו נעשים רק ביחידות, בסתר האהל, בהיות האדם עם נפשו ודעתו צלולה עליו, לכל היותר, בחבורה קטנה. ולא על במת-צופים של אולמים מרוחים, בתוך עתר ענן הדבורים הלוהטים והלבבית הפועמים מתאות הנצוח והנצחון והדמים השכורים.

הבימה הפומבית היא מולדת של כל דברי הלהטים ותכסיסי יצר הפוליטיקה וכל מיני אחיזות-עינים. האדם סתם, כשהוא בחברה, קול מוסר מטמטם או גרדם לחלוטין והחיה או השועל שבו מקיצים מתרדימתם; המיוש-בים והישרים, שנוהגים להמלך עם לבם ולשקול את החלטותיהם, מתבלבלים אגב הרתיחה ופורשים לקרן-זווית, ועל פני החלקה צפים אלו שנולדים, גדלים וניזונים רק מן הקצף, ותופסים את הרסן ונעשים למושלי השעה או היום. האם יש עוד מי שמאמין בתועלתן המעשית של אספות פובמיות אלו, שיותר משהן עוסקות באמת בבנין ובישוב, הריהן משמשות בעיקרן מחזה תיאטרלי בשביל כל שואפי מחזות ושעשועים? —

דומה אפילו לתנוך כבר נגלה הסוד כיצד עושים קונגרס וכיצד מכינים למפרע סדר-היום וסדר-הוכוחים ואופן-ההצבעה ונסוח הריזולוציות, כשהרוצים וראשי המפלגות נכנסים מתחילה במשא ובמתן ועומדים על המקח וחולקים ביניהם את דעותיהם של הצאן ואת הכבודים. הכל נפסק מבתחילה. ואילו עצם האסיפה והתכונה הגדולה אינם אלא למראית עין.

אלו משלנו הנוהים משכבר אחרי המדיניות והממלכתיות וצופים בדמיו-גם בגדי שרד וכל צעצועי השלטון רואים את הציוניות כממלכה נודדת וממילא הקונגרס משמש אצלם פרלמנט מעופף, ולכן הם נזהרים לקיים פרלמנט בכל פרטיו עם כל אותו המשא ומתן הפוליטי, עם כל הקננויות והמקח וממכר האי-מוסרי בדעות ובנפשות.

אולם הכנסייה שלנו נולדה עם שקיעתו והתנוונותו של הפרלמנט. אחרנו קצת לחכמה זו. וגם עילנו עליה, וחוזן מזה, שעשועים אלו עולים לנו בכספים מרובים מדאי.

האם לא הגיעה השעה ללשנות שינוי עיקרי את פני הכנסייה שלנו, להקטין הרבה את דמותה ולהעשיר על ידי זה ממילא את תכנה וחיוניותה? — צריך, שאם לא כן יגוע הקונגרס מאיליו מחמת אפיסות הכחות והתנוונות פנימית.

"לשנה הבאה בירושלים"

אוי לנו מפסוק זה. כתולעת הוא אוכל אותנו.
הכל אנו דוחים לשנה הבאה: ירושלים, חנוך אנושי, סביבה עברית. אנו
תמיד רחוקים ממהותנו תקופה של שנה, כשהננו שקועים לפי שעה בבצת
החולין, בסחר-מכר ובהתבוללות.
לשנה הבאה!

אמתלא להצדיק על ידה את ההוה השחור חדל כל ניצוץ של
רוחניות.

לפי שעה. רק לפי שעה.

ובלא אותו התום של אבותינו הטובים, שהיו באמת, בפיהם ובלבבותיהם,
מאמינים בשנה הבאה, ולא רק בשנה הבאה.
הם היו מחכים לו בכל רגע שיבוא.
ואותו צדיק, תמיד, כשהיה שוכב לישון היה מצוה לבני-ביתו שיעירו-
הו תיכף כשיבוא הגואל, לבלי להחמיץ חלילה אפילו להגע את הגאולה.
ואילו אנחנו משננים את הפסוק רק בפה. פזמון סתם, תפל ומוזיקי.
אבל בקול רם.

ועוד:

אבותינו היו באמת קרובים אפילו בשנה זו, קורבה גופנית ממש,
לירושלים זו, של מעלה ושל מטה. הם נשמו בחוץ לארץ פשוט את אירה,
והיא, עם כל הדרה, היתה מובלעת בדמיהם. ואילו אנחנו רחוקים ממנה ת"ק
מיליונים פרסאות, אולם בפסוק אחזנו עוד ביתר תוקף.

רק יחידים עולים לשם, שבליים בודדות. ועל חשבונם של היחידים
ממללים מליונים, החיים פה, מדורות ולדורות, בפיהם את השקר. ולמה הזיוף?
הן ישיבתנו פה. בנינינו פה. ועל שום מה אין אנחנו נאמנים לעצמנו?
נכריז ונודיע:

— גם לשנה הבאה פה. גם בסוף שמיטה פה. וגם מקץ יובלות שנים
פה.

ואם תושבים הרי חיבים אנו לבנות גם את חיינו פה. כל הטוב הצפון
באנושיות ובלאומיות עלינו לקבל על עצמינו תיכף, פה ובלא דיחוי.

על "הקולות"

קול, קול, קול
קול ממזרח, קול ממערב
קול מארבע רוחות השמים
קול מהיכל ה'
(זכורות לבית דוד הקוץ והכבל)

עם חוברת זו אנו נכנסים לשנת-הקיום השניה של ה"קולות".
ביגיעת-כפים של סכום אנשים, שהוא פחות ממזמן, הקימונו בימה
ספרותית זו. ומסביב: קור ההתנכרות, יותר ממהו של לעג לעניות החומרית.
אי-הבנה ושטנה בשל מעט החוצפה וההעזה לנגוע בקדשים מקובלים.

בני עם הספר, העינים שתי הרשויות, בוררים להם תמיד ספר אחד
ואומרים עליו: קדוש הוא! הוא קדוש! רק הוא! ואילו נשמותיהם של שאר
בני הדור אינן שוות כלום.

שונאים אנו את הגידול מאז מעולם, ומתמיד היינו דנים לגניזה כל
מה שהנהו עצמי או שאף לכך, כל מה שמבקש להיות התחלה לעצמו בלא
אסמכתא בקדמונים.

ואנחנו הננו פונים אל כל הצמאים לגידול והכואבים חבלי לידת עצמם;
אל אלו אשר לא קבלו עדיין תעודת-בגרות, שהנה על פי רוב סימן של
התאבנות פשוטה, וטלאי המוסכם לא דבק עדיין לעורם.

כל התועים בדרכים או בלא-דרכים, כל כבדי-פה ולשון, המחפשים
ביטוי; כל אנשי אי-הצורה השואפים לעצם הנעלם; כל המתגלגלים במדרו-
נים עד רסוק אברים—באו נא והצטרפו אלינו

יש הרגשה, שאותו סכום הדעות והאמוציות, שפרנס בני הדור העבר,
נתכרסם עד העצם; יש הרגשה שאי משם, מן המרחק מפצלת אש של
אמוציות חדשות, המרעישות את ישראל האדם, בן למשפחה האנושיות, שוה
זוכאי להעזה וליצירה.

נכין נא את עצמנו ונכשיר את הדור הבא להיות ראויים לקבל את
האור ההולך לקראתנו.

ובכה זה הננו מתעוררים בכל יום מחדש לעבודתנו, עבודת ההכשרה.

הערות קטנות

„דזשואיס איידזשענשי“

יהודים מבוגרים, בעלי פאות וקן, משכילים ומומחים בהכמת הפוליטיקה, רבנים מורחיים ודאשי ממלגות שמאליות, כולם עובו את עסקיהם הפרטיים והכלליים ויצאו להתנגח בשל חלקם בענין חשוב זה ששמו, הקשה קצת לביטוי, נקיב למעלה. ולא עוד אלא שענין זה נעשה עיקר ראשון ואחרון בקונגרס ציוני אחר שבקרלסבד ובשלו כמעט נתחוצצה המפלגה הציונית לרסיסים, דונו בעצמכם, אנשים טובים, לאן אול שכלם הישר של בני-אדם אלו? — בשל מה הם מתנגחים? ומה הרעש? — סוכנות יהודית פירושה מה? וטיבה מה? אדרבא, ילמיונו נא חכמינו מה מן המירות עתיד לגדל אילן זה? ואם בכלל יש ענפים לאילן זה או שורש? הלא כל עיקרו של אותו ענין אינו אלא סיקציה, משחק אשר חמד לו מי שהשעה משחקת לו לצרכי שעה. וכלום יפה להם ליהודים מיושבים ובעלי-דעת ומכל שכן לאנשי ממלגות, הדוגליות על הריאליות, להתפלפל ולבוות זה את זה בשל חררה דמיונית? בני ירושלים, משנזטל מהם הדרם, נסתלקה גם חכמתם.

אוישקין

גינרל!

המרכז הרוחני-הוא הצי שלו מבסח עזו; נושאי הרוחניות והתרבות בישראל—הם שפעת

קלגטיו.

לפנים יצאו לו בישראל וניסון של גבור-בים, הוא אינו תקיף כי אם בסביבתו הסביעית, בין יהודי רוסייה, בתקופה של „בית יעקב לכו ונלכה“. נלכהו—מארש ומפריאוו אוישיקין המפקד. בלי הבנה יתירה ברוחות המנשבות.

לפני מלכים לא יתיצב. קצת אינו בקי בלשונות ובנמוסיות וקצת הנהו בכל זאת יהודי עקשן ומתנכר. כזה כחו וזה היא גם חולשתו מוגבל בפוליטיקה ומצומצם בהשקפת-עולם. הלאומיות היתה שירת-הרבור שלו; וכשזו נעשתה אלף בית והגינרלים הורדו מכסאותיהם סר גם זיח של אוישיקין. בינתים גשבו רוחות אחרות. עלה לגדולה הסוחר, שהנהו, אגב, גם חכם יותר ומבין יותר בחכמת הנפש וברוח הזמן.

אוישיקין הנהו עכשו מן הנפילים. הקונגרס ה"ג שלחו מאחורי הטרגור דוקא להג ובלו, לגבי אוישיקין זהו עלבון אישי. „הציוניות זוהי אני“. והוא שאכל את הירצל ירד סוף כל סוף לתוך בני מעיו של הים הייצמאן.

אבל איש הרוח לא היה אוישיקין. לא, זה לא היה. הוא היה מקרב אנשי-רוח מסוג ידוע. מאנשי שלומו. באידילוגיה ברא כמה סיסמות בלתי מוצלחות ביותר, כגון, עברית או רוסיית? וכדומה. אבל איש הבנין והמסירות היה. חרוץ ואי-יגע. ויהודי, בעל עינים יפות. אנו זכרים לו גם את חסד אהב חו וקנאחו ללשונו. וגם את תרבותנו אהב והבין, אמנם, על פי דרכו.

הוא הנהו גם איש ישר על פי דרכו. ולא רבים הם הישרים בקרב העסקנים.

הבונים על חור

הוצאות-הספרים העבריות, שצמחו בשמי השנים האחרונות במדינת אשכנז ככמחין וגדלף שם בקולי קולות, נהרסות לאס לאס ונוצות במיתה חשאית: סבתו של דבר?—לא לפי שפסק כח שפע של הקבוץ היהודי באשכנז. תלמידי חכמים, פרופטורים וסופרים מבני ישראל יש שם במדה תגונה; בתי-דמוס מובחרים עם אותיות מקושטות עם המון אמנים המנצחים על הדור ההדפסה וההוצאה ועל הצד האמנותי מצוים שם די והותר. בקבץ יהודי זה, שנחלקט במקרה במדינת אשכנז, המונה גולי ולוסות שונות, יש הרבה שמן וסולת. אלא מה חסר קבוץ זה? קהל שומעים, מלכנים לקבל את השפע; אזנים ולבבות חסר הוא. שרשיות אין לו. הללו הם אמירגנטים בכח בפועל; אי-אזרחים. אי אפשר להעמיד בית-הרשת לעניני חכמה רק לשם אכסמורט.

שמענו אומרים, א מרכיה של התרבות העולמית (יש גם בריח כוז בברלין עיר העודי
כלי חברות והמרכזים בלי היקפים) נגש ליטר שם ירחון מוקדש לשאלות הדוגיות ושוב אנו
שואלים: לשם מי? לשם מה? מי הם המורים המצפים לירחון זה באשכנזי תורות העבית הם
בשלניה וברומיניה. גם תנוקות של בית רבן טה הם.

„אנחנו“

בקובצים „אנחנו“ שיו“ל מזמן לזמן עיי תלמידי הנמסיה העברית בביליטטור אנו מוצאים
לטט הנוער, צער החפוש וכאב ההתלבטות. המבוגרים והזקנים דרכם מישור לפנייהם הם מתרצים
את כל השאלות ב„ויש לישב“ בדוחק או שלא בדוחק. לא כן בני הנוער והמתחילים בחיים כל
רגעי חייהם הם סבך קוצים של איבעיות וסמקות. תו של טרגיות מתוח על פני דבריהם של כל
המשתתפים בגליון ו' של „אנחנו“. בדירות גמורה. העדר הבנה מצד ההורים והמורים. הם טוענים
בעד האידיאל הסהור, בעד אי-הפשרה עם החילין של המציאות. הבחורים בנינו הם. תלמידי
הנמסיה העברית.

הפוכב (ירחון ספרותי מדעי לבני הנעורים)

אשר לכקר הרבה את טעמו הספרותי של עורך „הפוכב“. אי-טבעי ביחוד הוא רוב
השירים הנדפסים על עמודי הירחון הזה. אבל אנו באים לציין ביחוד עצם המפעל של הוצאת
ירחון לבני הנעורים בתנאים קשים של עכשיו. החברות הן מהודרות בחיצוניות, ערוכות
בסקידה ובזריוות. יש בהן גם ענינים ימים. אהבה ללשוננו, לדברי ימי ישראל בעבר. החלק
הספרותי אינו משקיף כל עיקר דברי ימינו ההווים.

א. ט.

ספרים שנתקבלו לבית-המערכת

התקופה תשעה עשר. יו“ל ארבע פעמים בשנה. הוצאת שטיבל.
הפוסט הצעיר. № 32. 33. 34.

הדים. ח. ס. חוברות יוצאות מזמן לזמן. תל אביב.

העולם שבועון יו“ל בברלין. גליונות ל. לא. לב. לג. לד.

הפוכב ירחון ספרות. מדעי לבני הנעורים. גליון ו'

מסעי גוליתר לארץ הגמדים ולארץ הענקים מאת יונתן סויפט. תרגום ס. הלפרין.

הוצאת „ברקאי“ ורשה.

ספר יד אהרן בו באו חדושי תורה מאתי אהרן שמואל תמרת בעה“מ ספרי. כנסת

ישראל ומלחמות הגוים. „מוסר התורה והיהדות“ עם קינטרס. מעלות התורה.

תולדות מלחמות היהודים עם הרומאים ספרי. ח. ו. ז. הוצאת אברהם

יוסף שטיבל.

הגימה העברית חוברת שניה. שנה שלישית. בואינוס אירוס.

תורת המגיד ממזרימש ושיחותיו גלקסו ונערכו עיי ש. א. הורודצקי. „שנות“

ברלין התרפ“ג.

ביכער-ווערט קריטיש-ביבליאגראפישער זשורנאל צוזיטער יארגאנג 3-4.